

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ»

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

== Γραφεία, Σοφοκλέους 3 ==

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Έσωτερικού: Έτησία Δρ. 10.— Έξάμηνη Δρ. 6.—

Έξωτερικού: » Φρ. 15. » Φρ. 8.—

Κάθε φύλλο λεπτά 25

Άρχειται και διαφημίσεις διαχ. 2^ο ο σελος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Η «Κοινωνία» γράφει μ' ένθουσιασμό σάν εξαιρετικό γεγονός τη δήλωση κάποιου νεαρού λόγιου πώς προσχωρεί στο σοσιαλισμό, με την πληροφορία πώς είναι ο πρώτος λογοτέχνης που αποφασίζει ν' αφιερώσει την πέννα του στην καινούρια αυτή ιδεολογία. Συμμεριζόμαστε κ' έμεις τον ένθουσιασμό της γιατί είναι ευχάριστο να βλέπει κανείς τους λογοτέχνες ναφίνουνε τα κοινά και τριμμένα και να ζητούνε κάτι καινούριο, κάτι υγιέστερο. Μά ας μās επιτρέψει ή «Κοινωνία» να της παρατηρήσωμε πώς ό ποιητής που συμμειώνει αυτή δεν είναι ό πρώτος που θα γράφει σοσιαλιστικά. Υπάρχουνε άλλοι λογοτέχνες που τόχونه κάνει αυτό πρό πολλού κ' είναι περίεργο πώς ή «Κοινωνία» επιμένει να τό άγνοεί. Για μία εφημερίδα που επιμένει μάλιστα ξεχωριστά αυτές τις τελευταίες ήμέρες με τό ζήτημα των διανοουμένων μας, αυτή ή άγνοια είναι ασυχώρητη. Εκτός αν ό κ. Γιαννιός σοσιαλιστική λογοτεχνία θεωρεί μόνο τις σοσιαλιστικές προσσωρες. Κ' επειδή ό κ. Γιαννιός τάβαλε τώρα τελευταία με τους διανοουμένους και τους κοπανίζει—πολύ σωστά—μπορούμε κ' έμεις να ρωτήσωμε τον κ. Γιαννιό τί έκανε έως τώρα αυτός σάν ένας από τους άρχηγούς της σοσιαλιστικής κίνησης στον τόπο μας για να γνωρίσει στο σοσιαλισμο της Ελλάδας τους Έλληνες σοσιαλιστές λογοτέχνες, οι αυτοί που συμπαθούνε πλατωνικά τό σοσιαλισμό, μα αυτοίς τουλάχιστο πούχουνε γράψει κάποιες σοσιαλιστικά έργα (έχει βέβαια σάν εκείνα που τους συμβουλεύουνε νανεβάσουνε κάθε τόσο στη σκηνή). Τό ίδιο ρώτημα απευθύνουμε και στο «Ριζοσπάστη» και προσιμένουμε την απάντησή τους για να κανονίσουμε κ' έμεις έπειτα τη δική μας.

Τα μαθήματα—γλωσσολογικά, παιδαγωγικά, κοινωνιολογικά—που ώργάνωσε άξίεπαίνα τό ύπουργείο της Παιδείας για να μορφώσει καλύτερα τους επιθεωρητές της δημοτικής εκπαίδευσης, δεν άμφιβάλλουμε πώς θα άποδούνε ώφελιμώτατα γι' αυτούς που προορίζονται. Γιατί όμως αυτή ή μυστικότητα;

Γιατί τα μαθήματα να γίνονται με κλεισμένες πόρτες; Φαντάζονται πώς τό φώς που χύνεται εκεί μέσα μπορεί να βρεθεί άλλου πουνθενά εύκολα για να τό στερούν από βλη την κοινωνία; Άφού ό τόπος διψάει για μόρφωση, γιατί στα μαθήματα αυτά δε δόθηκε ό πιο δημόσιος χαρακτήρας για να τάκούσουνε πιο πολλοί κ' έτσι ή ώφέλεια νάναι μεγαλύτερη; Τα μαθήματα π. χ. του κ. Ζαχαρ. Παπαντωνίου περί εφηρμοσμένης αισθητικής, ικανοποιούνε μία ανάγκη που την έλλειψη της την αισθάνεται όδυνηρή ό τόπος αυτός που δεν έχει ιδέα από αισθητική κ' έχει τόση ανάγκη από αισθητική μόρφωση. Κι ως τόσο άκούγονται σε μία στενή σάλα από έναν ώρισμένον κύκλο ανθρώπων. Άν υπάρχει ακόμα καιρός συμβουλευόμε να διορθωθεί τό άτοπο και στην ανάγκη να επαναληφθούν τα μαθήματα, τουλάχιστο τα περί εφηρμοσμένης αισθητικής.

ΣΤΟ ζήτημα που γεννήθηκε αν πρέπει ή όχι να εξακολουθήσουνε τα μαθήματα των σχολείων έως τέλος Ιουνίου για να συμπληρωθεί ή περίφημη διδακτέα ύλη—μα τί ύλη, αλήθεια—και που όλοι είπανε τη σοφή τους γνώμη, έρχεται κ' ό «Νουμάς» τελευταίος να πη κι αυτός τη δική του, αν και ξέρουμε πώς αυτοί που διευθύνουνε την παιδεία δεν έχουνε ανάγκη από τη συμβουλή κανενός, γιατί τα ξέρουνε όλα. Στα χύλια που βρίσκεται ή ελληνική παιδεία όσο λιγώτερο δουλεύουνε τα σχολεία τόσο τό καλύτερο, γιατί λιγώτερο είναι κ' ή βλάβη που γίνεται στο σώμα και στην ψυχή των παιδιών. Να μη δουλεύανε καθόλου θα είτανε τό καλύτερο. Μά τότε τί θα γίνουνε οι δασκάλοι και πώς θα βρίσκανε δουλειά και οι κάθε τόσο άναμωφωτές της παιδείας; Τα τελευταία μάλιστα χρόνια που οι νόμοι βγαίνουνε άπανωτοι για να δευκολύνουνε και στο τελευταίο κούτσουρο την άπόγτηση του προσιπόθητου χαρτιού που θα του άνοίξει την πόρτα του δημόσιου ταμείου τα σχολεία μας καταντήσανε άπλές φάμπρικες που βγαίνουνε άπολυτήσια. Έπομένως τί σημασία μπορεί νάχει ένας μήνας περισσότερο ή λιγώτερο; Τό χαρτί άπως κι αν είναι και με την έλλογία κάποιου νόμιου, θα δοθεί στα παιδιά. Τα άλλα όλα είναι προσχήματα για να δείχνουμε ενδιαφέρον και να τηρούνται οι τύποι.

ΚΑΛΕΣ οι άγιες είναι αυτές οι διάφορες μαθητικές γιορτές που διοργανώνονται κάθε τόσο στο Στάδιο. Τονώνουνε—αυτό υποτίθεται δηλαδή—τό φρόνημα. Μά δεν ξέρουμε γιατί κάθε φορά που θα είναι να πεί ή να κάνει κάτι ένας μαθητής, τα μάτια μας θα συναντήσουνε ένα όποιοδήποτε όνομα κάποιου μεγαλοουσάνου. Πώς διάολο συμβαίνει πάντοτε αυτοί που εκλέγονται για να προσφωνήσουνε ή να γίνουνε σημισοφόροι να είναι παιδιά της πλουτοκρατίας ή άλλων έπίσημων. Τα φτωγά παιδιά, θέλαμε να ξέραμε, δεν είναι κατάλληλα γι' αυτές τις δουλειές; Γιατί έμεις δεν είδαμε ποτέ σημισοφόρο μαθητή κακοντυμένο. Μας φαίνεται μάλιστα πώς οι κακοντυμένοι μαθητές άποκλείονται έντελώς κι από τη γραμμή. Τό ίδιο και με τα κορίτσια που εκλέγονται για σημισοφό-

ροι για να επιδείξουν τα κοκοτίστικα τακουνάκια τους. Κι' αυτό λέγεται δημοκρατική εκπαίδευση.

ΚΑΜΑΡΩΣΤΕ πώς διδάσκονται τη γλώσσα τα παιδιά μας στα γυμνάσια. Κάποιος καθηγητής βέβαια κάθισε κ' έφτιαξε μιὰ προσφώνηση για τόν Πατριάρχη και την έδωσε σ' ένα μαθητή για να την απαγγείλει στη γιορτή του Σταδίου. 'Αφήνουμε τὸ στεγνό, κακορροϊζικό, κούφιο και φουσκωμένο ὕφος σὰ νὰ μιλάει ὄχι παιδί ἀλλὰ κανέναν διπλωμάτη. 'Ο δάσκαλος ἤθελε νὰ κάνει και τὸν ποιητὴ κ' ἔτσι τὴν ἔπαθε. 'Ακούστε τί περιέχει ἀνάμεσα στ' ἄλλα αὐτὴ ἡ προσφώνηση: «Ἡ δοῦς τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἔχει βαθείας τὰς ρίζας της... ἔκατέρωθεν τοῦ Αἰγαίου!!» Μὰ ἐπὶ τέλους δὲ θὰ μάθουνε ποτὲ αὐτοὶ οἱ δάσκαλοί μας νὰ γράφουνε λογικά δυὸ ἀράδες;

ΜΕ τὴν εὐκαιρία πὺν δημοσιεύεται στὸ σημερινὸ φύλλο τὸ σκίτσο τοῦ, τὸ θεωροῦμε χρέος νὰ γράψουμε δυὸ λόγια γιὰ τὸ διευθυντὴ τῆς Ἐταιρείας «Τύπος» καὶ ξαναζωντανευτὴ τοῦ «Νουμᾶ» κ. Κίμων Ι. Θεοδωρόπουλο. 'Ο κ. Θεοδωρόπουλος, ἂν καὶ λόγιος, ξένος ἐν τούτοις ὀλωσδιόλου στὸν ἀγώνα μας, ἀνάλαβε νὰ συνεχίσει τὴν ἔκδοση τοῦ «Νουμᾶ», ἀποδύοντας ὄχι τόσο σὲ κέρδη μέλλοντα, ὅσο στὸ νὰ ξαναφέρει στὴ ζωὴ καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν κανονικὴ ἔκδοση στὸ φύλλο τοῦτο, πὺν δεκαπέντε ὀλόκληρα χρόνια πάλαιψε μὲ χίλια δυὸ ἐμπόδια γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ μιὰ ἰδεολογία καὶ πὺν στὸ τέλος πολεμήθηκε ἀποτελεσματικὰ ἀπὸ τὴν ἀγνωμοσύνη καὶ τὴν ἀστοργία, πὺν τὸ ἀφίσανε νὰ σβύσει ἄδοξα. 'Ο δημοτικιστικὸς ἀγώνας θὰ χρωστάει μιὰ μέρα πολλὰ στὸν κ. Θεοδωρόπουλο, πὺν ξαναφέροντας τὸ «Νουμᾶ» στὴ ζωὴ, ξανάφερε στὴ ζωὴ τὸ Ζήτημά μας.

ΡΥΘΜΟΙ

Καθένας μοναχὸς τὸ μονοπάτι
γιὰ τὸ παλάτι τὸ ὄνειρευτο.
Καθένας μοναχὸς τὸ μονοπάτι
Πῆρε ὡίμὲ τὸ χρυσοῖνευτο!

Μακρὺ, μακρὺ, θωρῶ τὸ στενοπάτι
μεγάλο τὸ ταξίδι ἀλαργινὸ.
Μακρὺ, μακρὺ θωρῶ τὸ στενοπάτι
πὺν στὸ παλάτι θάβγει τὸ χρυσό.

Τὸ ἴδιο τὸ στρατὶ θε νὰ μᾶς βγάινει
ξένους ὡίμὲ τὸ ἴδιο τὸ στρατὶ.
Κάμπανα μαγεμένη ὄντας σημάνει
στὴ χώρα θὰ πατᾶμε τὴ χρυσή.

Στὴ χώρα τὴν παλιὰ τὴν ξεχασμένη
τοῦ παλατιοῦ τοῦ χρυσοῖνευτοῦ
Στὴν χώρα τὴν παλιὰ τὴν ξεχασμένη
θὰ φτάξουμε μιὰ μέρα τ' Ἀπριλιοῦ.

Καθένας μοναχὸς τὸ μονοπάτι
γιὰ τὸ παλάτι τὸ ὄνειρευτο.
Καθένας μοναχὸς τὸ μονοπάτι
Πῆρε ὡίμὲ τὸ χρυσοῖνευτο!

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ Τ' ΑΔΕΡΦΟΥ ΜΑΣ

2—

Εἶπανε, δὲ θυμᾶμαι, τί ὥρα, κοντὰ μεσημέρι. 'Ο πατέρας εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, καὶ καθὼς συνήθειζε—χειμῶνας μαθὲς—τυλιγμένος στὴν παχιά γούνα του καὶ ξαπλωμένος στὸ τετρατάχο «σέτι» τὸν ἀντίκρου στὸ τζάκι, ὅπου ἔκανε πλοῖσια φωτιά, καὶ θέρμαινε ὅλα καὶ τᾶσσε σ' ἕνα χορῶμα ἀλαργὸ ῥόδινο τοίχους καὶ στρωσιδία, διάβαζε τὰ γαλημένα του βιβλίου, τὸ Μηνιάτη μὲ τὶς εὐκολονόητες, θρησκευτικὲς ὁμιλίαις του, νάσου καὶ χτυπᾷ ἡ ξώπορτα. Σὲ λίγο μπήκε στὴν ἀντὴ μας—μιὰ ἀλλὴ ιερογνώστη μικρούλα—καὶ σιάνηκε ρωτιώνας ἂν εἶναι υἱὸς ὁ παπῆς, γουρλωμένος, μὲ τὰ μονοτάκια σὰ σκοῦπες, δῶθε-κεῖθε τετοιωμένα καὶ τὰ βελόνια κακοφωμένα μὲ τὶς κλωστὲς σὰ μαρίγια τοῦ ροῖχου του, καὶ τὴ δαχνιλίθρα στὸ χέρι ὁ Ἀχιλλῆς ὁ φραγκορρόγης, ὁ μάστορης τοῦ Γιώργη.

—'Ορίστε, περᾶστε, εἶπε ἀνοίγοντας τὴν θύρα ἢ μάννα μας.—Πέρασε μέσα, Ἀχιλλῆ, πέρασε, ὁ παπᾶς μέσα ἐν, καὶ προχωρῶντας αὐτὴ πρώτη, κείνος τὸ κατόπι μῆχανε στὸ ξεστὸ καὶ καλοστρωμένον μὲ τὰ χειμωνιάτικα δωματίον, ὅπου μὲ τόση ἡσυχία καὶ γαλήνη διάβαζε ὁ πατέρας τὰ βιβλία του.

—Ποῦν' ὁ γιὸς σου, παπά; ξεγώνησεν ὁ Ἀχιλλῆς θυμωμένος, μὲ τὸνα πόδι στὸ κατώγλι. Καλὰ. Ἄς ἐν αὐτό. Στὴν ἐκκλησιά τὰ λέμι' καὶ ἔστριψε τὸ μονοτάκι του.

'Ο πατέρας ξαγνιασμένος, κινήθηκε στὴ θέση του. Ἡ μάννα μας τρομαγμένη, κοιτάζοντας τὸν πατέρα σὰ μάτια, λύθηκε σὲ γωνιό.—Ποῦν, παπά, τὸ παιδί, νομίζοντας ἴσως πὺν καὶ θᾶξεν ὁ ἐλλογιμένος πὺν εἶσι σιωποῦσε. Ἐκεῖνος στὸ μετῴξιν ὥσπερ ἀπὸ τὴν θέση του, ταχτοποίησε τὸ ἀντερί του πετιώνας τὸ βιβλίου ἀπὸ τὰ χέρια καὶ ξεκαρφώνοντας τὰ νυαλιὰ ἀπὸ τὰ μάτια, καὶ κάνοντας κατὶ κίνησες πὺν πρόδιναν ἀμηχανία καὶ σύγχυση, ἔβαλε τὸ χέρι στὸ κεφάλι σὰ νὰ συνεκέντρωνε τὴ σκέψη του ὅλη. Ἀνέβασε καὶ κατέβασε τὸν καλογηρικὸ του σκοῦπο καὶ λύνοντας τὴ γλώσσά του εἶπε δείχνοντας θέση.

—Κάισε Ἀχιλλῆ.

'Ο Ἀχιλλῆς κάθησε ἡσυχος κεντχαιρισμένος γιὰ τὴν ταραχὴ πὺν ἀναιρεν ἢ μπόμπα του. Αὐτὸ ἤθελε. Μὰ ἡ μάννα μου στενοχωρημένη τρομερά—γιατὶ καὶ οκιάχηκε—προλαβαίνοντας ρώτησε:

—Καὶ πὺν ἐν αὐτό; Τί γένκε τὸ παιδί;

'Ο Ἀχιλλῆς ἔφηγε τότε μὲ λίγα πὺν ὁ Γιώργης ἀπὸ τὸ πρῶτ' δὲν πῆγε σὺν μαγαζί, πὺν κάποιον ἄλλο «τσιράκι» τοῦπε πὺν ὁ Γιώργης κατὶ τοῦ ἀφῆκε ἀπὸ χτὲς νὰ καταλάβῃ ὅτι δὲ θὰ πῆγαινε γιὰ τὸ σημερινό, καὶ κατὶ τέτοιες ἄλλες λεπτομέρειες, πὺν δὲν δειχνανε περισσότερο κακὸ ἀπὸ τὸ ὅτι ἡμποροῦσε ὁ Γιώργης νὰ πάγῃ νὰ δουλέγῃ ἄλλου—κάτω στὸ τσαρσί, σὲ κάνα μάστορη τῆς ἐκλογῆς του. Παντοῦ εἶπανε δεχτός.

Ἐπειτα εἶπαν τοῦ Παπαχριστόδου παιδί! τοῦ παπᾶ τοῦ ξανθογένη—τοῦ Σαροῦ παπᾶ, ὅπως τὸν ἐλέγαν οἱ Τοῦρκοι—πὺν ὅλοι, Τοῦρκοι καὶ Χριστιανοὶ τὸν ἀγαποῦσαν γιὰ τὴν καλὴ καρδιά καὶ τὶς πλοῖσιες χειρονομίες ποῦχε, νὰ πετᾷ τὸ λίγο παρὰ